

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه زابل

مدیریت تحصیلات تکمیلی

دانشکده آب و خاک

گروه مرتع و آبخیزداری

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
در رشته مهندسی آبخیزداری گرایش آبخیز شهری

ارزیابی اثرات اجتماعی اقتصادی پروژه‌های منابع طبیعی از دیدگاه ذینفعان حوزه آبخیز سید مرتضی رابر

استاد راهنما:

دکتر عین الله روحی مقدم

استاد مشاور:

مهندس مصیب فراشی

تهیه و تدوین:

سمیرا فیروزی

بهمن ۱۴۰۱

چکیده

برنامه‌ریزی و اجرای پروژه‌های آب‌خیزداری با مشارکت آب‌خیزنشینان و برای توسعه مناطق و حفظ منابع آب و خاک انجام می‌شود. هدف این تحقیق ارزیابی آثار اجتماعی-اقتصادی پروژه‌های منابع طبیعی انجام شده از دیدگاه آب‌خیزنشینان حوزه آب‌خیز سید مرتضی از توابع شهرستان رابر واقع در استان کرمان بود. از آنجایی که شغل کشاورزان و دامداران وابسته به آب می‌باشد کنترل و ذخیره نزولات آسمانی می‌تواند نقش مهمی در معیشت کشاورزان و دامداران داشته باشد. این پژوهش به روش توصیفی و تحلیلی انجام و برای جمع‌آوری اطلاعات میدانی، از پرسشنامه استفاده گردید. جامعه آماری این پژوهش، تمام سرپرستان خانوارهای بهره‌مند و ساکن حوزه سید مرتضی در شهرستان رابر می‌باشد که شامل ۱۸۰ خانوار است. از بین آن‌ها به وسیله فرمول کوکران، ۱۳۰ خانوار با روش تصادفی ساده مورد سنجش حضوری قرار گرفت. روایی محتوایی پرسشنامه با استفاده از نظرات متخصصان منابع طبیعی و آب‌خیزداری انجام شد. به منظور بررسی پایداری درونی سؤالات پرسشنامه از ضریب آلفای کرون‌باخ در نرم‌افزار SPSS^{۲۲} و از آزمون قابلیت اعتبار استفاده شد. در بخش تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده از آماره‌های توصیفی و استنباطی استفاده گردید. سپس به بررسی و اولویت‌بندی اثرات اجتماعی و اقتصادی حاصل شده از سازه‌های آب‌خیزداری با آزمون ضریب پراکندگی پرداخته شد. نتایج تحقیق مشخص می‌کند که در بین فعالیت‌های اجتماعی افزایش حضور مردم در تصمیم‌گیری‌ها بعد از عملیات آب‌خیزداری با ضریب پراکندگی ۰/۳۷۸ و همچنین در بین فعالیت‌های اقتصادی افزایش فرصت‌های شغلی با ضریب پراکندگی ۰/۳۹۷ در اولویت اول قرار گرفت. نتایج بیانگر آن است که ساکنین و جوامع محلی حوزه آب‌خیز سید مرتضی از پروژه‌های اجرا شده آب‌خیزداری به خصوص در مورد پروژه‌هایی که کاهش خسارات سیل، تامین امنیت جانی مردم و نیز منازل مسکونی و اراضی آن‌ها و حفظ راه‌های ارتباطی، افزایش تولیدات و محصولات و کاهش مهاجرت رضایت نسبی داشتند. نتایج این پروژه نشان داد با مشارکت دادن مردم در اجرای پروژه‌ها، تاثیرات پروژه‌ها برای آنها ملموس بوده و همکاری بیشتری دارند. نتایج به‌دست آمده نشان داد، از دیدگاه ذینفعان، اجرای پروژه‌های منابع طبیعی در این حوزه در افزایش فرصت‌های شغلی، افزایش تولیدات کشاورزی، افزایش محصولات باغی در سطح حوزه و افزایش تولیدات دامی تاثیر مثبتی داشته است.

کلمات کلیدی: اثرات اقتصادی، اثرات اجتماعی، مشارکت اجتماعی، آب‌خیزداری، سیل و آسیب‌های آن.

Abstract

The planning and administration of watershed projects are performed with the participation of watershed residents and so in order to develop of the areas and preserving of the water and soil resources. The aim of this research was to evaluate the socio-economic effects of the performance natural resource projects from the perspective of the watershed inhabitants of Seyed Morteza watershed of Rabor city located in Kerman province. Since the jobs of farmers and ranchers depend on water, the rainfall control and storage can play an important role in the livelihood of farmers and ranchers. This research was done by descriptive and analytical method and the questionnaire was used to collect field data. The statistical community of this research is all heads of beneficiary households and resident in Seyed Morteza district in Rabor city, which includes 180 households. Among them, 130 households were assessed in person by a simple random method using Cochran's formula. The content validity of the questionnaire was performed using the opinions of natural resources and watershed experts. In order to check the internal stability of the questionnaire questions, Cronbach's alpha coefficient was used in SPSS 22 software and the reliability test was used. Descriptive and inferential statistics were used for the analysis of the collected information. Then, the social and economic effects arising from the watershed structures were surveyed and prioritized with the dispersion coefficient test. The results of the research indicate that among social activities, increasing of the people's participation in decision-making after the watershed management operations with a dispersion coefficient of 0.378, and also among economic activities, increasing of the job opportunities with a dispersion coefficient of 0.397 was the first priority. The results show that the residents and local communities of the Seyed Morteza watershed had relative satisfaction from the implemented watershed projects, especially in the case of projects that reduce flood damage, ensure the safety of people's lives, as well as residential houses and their lands, and preserving of the communication roads, increasing of the productions and crops and decreasing in the immigration. The results of this study showed that by involving people in the implementation of projects, the effects of the projects are tangible for them and they cooperate more. The obtained results showed that, from the point of view of the stakeholders, the implementation of natural resources projects in this area has had a positive effect on increasing of the job opportunities, increasing of the agricultural productions, increasing of the garden crops and increasing of the livestock productions in the area.

Key words: Economic effects, Social effects, Social participation, Watershed management, Flood and its damages.

University of Zabol
Faculty of Water and Soil
Department of Range and Watershed Management

**The Thesis Submitted for the Degree of M. Sc
In the field of Watershed Management**

**Assessing the Socio-Economic Effects of Natural Resource
Projects from the Perspective of the Beneficiaries of Seyed
Morteza Watershed in Rabor City**

Supervisor:

Dr. Einollah Rouhi Moghaddam

Advisors:

Ms. Mosayyeb Farrashi

By:

Samira Firozi

December 2022